

Брюксел, 20.5.2020 г.
COM(2020) 551 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Литва

Доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА

Литва

Доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз

1. ВЪВЕДЕНИЕ

На 20 март 2020 г. Комисията прие Съобщение относно активирането на общата клауза за дерогация, предвидена в Пакта за стабилност и растеж. Както е посочено в член 5, параграф 1, член 6, параграф 3, член 9, параграф 1 и член 10, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1466/97 и член 3, параграф 5 и член 5, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1467/97, клаузата улеснява координирането на бюджетните политики в период на драстичен икономически спад. В своето съобщение Комисията излага пред Съвета становището си, че предвид очаквания драстичен икономически спад вследствие на разпространението на COVID-19 настоящите условия позволяват активирането на клаузата. На 23 март 2020 г. министрите на финансите на държавите членки се съгласиха с оценката на Комисията. Активирането на общата клауза за дерогация позволява временно отклонение от плана за корекции за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не излага на риск фискалната устойчивост в средносрочен план. Във връзка с корективните мерки на Пакта за стабилност и растеж Съветът може също така да реши, по препоръка на Комисията, да приеме промяна във фискалната траектория. Общата клауза за дерогация не спира прилагането на процедурите, предвидени в Пакта за стабилност и растеж. Тя позволява на държавите членки да се отклонят от бюджетните задължения, които обичайно се прилагат, като същевременно дава възможност на Комисията и на Съвета да предприемат необходимите мерки за координиране на политиката в рамките на Пакта.

Данните, които бяха предоставени от литовските органи на 31 март 2020 г. и впоследствие потвърдени от Евростат¹, показват, че излишъкът по консолидирания държавен бюджет в Литва е достигнал 0,3 % от БВП през 2019 г., а брутният консолидиран държавен дълг е възлизал на 36,3 % от БВП. Според програмата за стабилност за 2020 г. Литва планира дефицит от 11,4 % от БВП през 2020 г. и дълг в размер на 50,6 % от БВП.

Планираният дефицит за 2020 г. предоставя *prima facie* доказателство за наличието на прекомерен дефицит, както е посочено в Пакта за стабилност и растеж.

В този контекст Комисията подготви настоящия доклад, в който се анализира спазването на критерия за дефицита, заложен в Договора, от страна на Литва. Може да се счита, че критерият за дълга е изпълнен, тъй като съотношението на дълга към БВП през 2019 г. е под референтната стойност по Договора от 60 % от БВП. В доклада се отчитат всички действащи фактори и се обръща необходимото внимание на голямото икономическо сътресение, свързано с пандемията от COVID-19.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Таблица 1. Дефицит по консолидирания държавен бюджет и консолидиран държавен дълг (% от БВП)

		2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Критерий за дефицита	Салдо по консолидирания държавен бюджет	0,2	0,5	0,6	0,3	-6,9	-2,7
Критерий за дълга	Брутен консолидиран държавен дълг	39,7	39,1	33,8	36,3	48,5	48,4

Източник: Евростат, Прогноза на Комисията от пролетта на 2020 г.

2. КРИТЕРИЙ ЗА ДЕФИЦИТА

Въз основа на програмата за стабилност за 2020 г. се очаква през 2020 г. дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Литва да достигне 11,4 %, което превишава и не е близо до референтната стойност по Договора от 3 % от БВП.

Планираното надвишаване на референтната стойност по Договора през 2020 г. е изключение, тъй като се дължи на драстичен икономически спад. Като се има предвид въздействието на пандемията от COVID-19, в прогнозата на Комисията от пролетта се предвижда през 2020 г. реалният БВП да се свие със 7,9 %.

Според прогнозата на Комисията от пролетта на 2020 г. планираното надвишаване на референтната стойност по Договора от 3 % е временно отклонение, тъй като в нея се предвижда дефицитът по консолидирания държавен бюджет да спадне под 3 % от БВП през 2021 г. Тези прогнози обаче се отличават с изключително висока степен на несигурност.

В обобщение размерът на планирания дефицит за 2020 г. остава по-висок от референтната стойност по Договора от 3 % от БВП и не е близък до нея. Планираното надвишаване се счита за изключение съгласно Договора и на Пакта за стабилност и растеж, като същевременно се смята, че то представлява временно отклонение. Поради това анализът сочи, че *prima facie* критерият за дефицита, определен в Договора и в Регламент (ЕО) № 1467/97, не е изпълнен.

3. ДЕЙСТВАЩИ ФАКТОРИ

Съгласно член 126, параграф 3 от Договора, ако държава членка не изпълнява изискванията по единия или по двата критерия, Комисията трябва да изготви доклад. Този доклад трябва също така да „взема предвид дали бюджетният дефицит надвишава държавните инвестиционни разходи, както и всички останали съответни фактори, включително средносрочното икономическо и бюджетно състояние на държавата членка“.

Тези фактори са изяснени допълнително в член 2, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1467/97, който предвижда, че се отчитат надлежно „всички други фактори, които според съответната държава членка са от значение за цялостната оценка на спазването на критериите за дефицита и за дълга и които държавата членка е представила на Съвета и на Комисията“.

В настоящата ситуация важен допълнителен фактор, който трябва да се вземе под внимание, е икономическото въздействие на пандемията от COVID-19, което се отразява съществено върху състоянието на бюджета и води до твърде несигурни перспективи. Пандемията освен това доведе до активирането на общата клауза за дерогация.

3.1 Пандемията от COVID-19

Пандемията от COVID-19 предизвика сериозно икономическо сътресение, което оказва значително отрицателно въздействие върху целия Европейски съюз. Последниците за растежа на БВП ще зависят от продължителността както на пандемията, така и на мерките, предприети от националните органи и на европейско и световно равнище, за да се забави нейното разпространение, да се защити производственият капацитет и да се подкрепи съвкупното търсене. Държавите членки вече приеха или са в процес на приемане на бюджетни мерки за увеличаване на капацитета на здравните системи и за облекчаване на положението на засегнатите в особена степен хора и сектори. Бяха приети и значителни мерки за подкрепа на ликвидността и други гаранции. При наличие на по-подробна информация компетентните статистически органи следва да проверят дали тези мерки водят до незабавно въздействие върху салдото по консолидирания държавен бюджет. Заедно със спада на икономическата дейност тези мерки ще допринесат за значително повишаване на държавния дефицит и държавния дълг.

3.2 Състояние на икономиката в средносрочен план

През 2019 г. икономическият растеж достигна 3,9 % и беше широкомащабен. В прогнозата си от пролетта на 2020 г. Комисията допуска силен шок за литовската икономика през 2020 г. поради пандемията от COVID 19. Това е смекчаващ фактор при оценяването на спазването от страна на Литва на критерия за дефицита през 2020 г. Очаква се най-големият отрицателен принос за растежа да дойде от спада на вътрешното търсене и много по-малко от нетния износ. Въпреки прогнозираното силно нарастване през 2021 г., БВП ще остане под равнището от 2019 г.

Очаква се икономическият спад да се отрази отрицателно на заетостта. Равнището на безработицата се очаква да нарасне от 9 % през 2020 г. до под 8 % през 2021 г. Намаленото напрежение на пазара на труда и по-ниските цени на енергията ще доведат до намаляване на инфлацията до ниво под 2 % в краткосрочен план. Следва да се отбележи обаче, че прогнозата на Комисията се характеризира с изключителна степен на несигурност по отношение на продължителността на пандемията и икономическото ѝ въздействие.

3.3 Състояние на бюджета в средносрочен план

Въз основа на данните за изпълнението и изчисленията на Комисията структурният дефицит на Литва през 2019 г. е възлизал на 1,6 % от БВП и е бил близък до средносрочната бюджетна цел (СБЦ) от -1,0 % от БВП, като се вземе предвид допуснатото отклонение, свързано със структурните реформи от 0,5 % от БВП през 2019 г. (разлика от 0,1 % от БВП). Цялостната оценка показва съответствие на изискванията на Пакта за стабилност и растеж през 2019 г., тъй като се счита, че

структурното салдо на Литва е близо до средносрочната цел, като се вземат предвид допуснатото отклонение, свързано със структурните реформи.

В програмата за стабилност на Литва за 2020 г. предвижда дефицит от 11,4 % от БВП през 2020 г., който се очаква да спадне до 3,9 % от БВП през 2021 г. Очакваните равнища на дефицита са по-високи от предвидените в прогнозата на Комисията от 2020 г. Разликата се дължи на факта, че литовските органи са взели предвид по-големи държавни разходи за мерки за стимулиране на икономиката и смекчаване на последиците от пандемията на COVID-19. Като цяло мерките на правителството са насочени към осигуряване на достатъчно финансиране за сектора на здравеопазването, осигуряване на разполагаем доход, подкрепа за ликвидността на дружествата и стимулиране на икономиката.

Съгласно прогнозата на Комисията в салдото по консолидирания държавен бюджет на Литва през 2020 г. се очаква номинален дефицит от -6,9 % от БВП през 2020 г. Прогнозира се пандемията от COVID-19 да доведе до значително намаляване на приходите на сектор „Държавно управление“, които се очаква да се възстановят в съответствие с очакваното силно нарастване на икономиката през 2021 г. В същото време по-голямо от планираното изразходване на средства за здравеопазване и мерките на правителството за подпомагане на разполагаемия доход на домакинствата и за подкрепа на предприятията да запазят ликвидността си се очаква да увеличат държавните разходи. За 2021 г. се очаква разходите да намалее, тъй като повечето мерки, свързани с COVID-19, се очаква да бъдат премахнати през 2020 г. Освен това, тъй като финансирането за някои области е свързано с БВП и с цялостното икономическо положение, актуализираните прогнози за разходите са по-ниски от предвидените преди това. Поради това се очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Литва да спадне до 2,7 % през 2021 г.

3.4 Други фактори, изтъкнати от държавата членка

На 11 май 2020 г. литовските органи изпратиха писмо с действащите фактори в съответствие с разпоредбите на член 2, параграф 3 от Регламент (ЕО) № 1467/97. Анализът, представен в предходните раздели, вече обхваща в голяма степен основните фактори, изложени от органите.

4. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

Съгласно плановете в програмата за стабилност на Литва се предвижда дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Литва през 2020 г. да достигне 11,4 % от БВП, тоест да бъде по-висок от референтната стойност по Договора от 3 % от БВП, и не близък до нея. Планираното надвишаване на референтната стойност се счита за изключение и понастоящем се смята за временно отклонение.

В съответствие с Договора и Пакта за стабилност и растеж в настоящия доклад бяха разгледани и действащите фактори.

Като цяло, тъй като планираният дефицит е доста над 3 % от БВП и като се вземат предвид всички действащи фактори, анализът показва, че критерият за дефицит, определен в Договора и в Регламент (ЕО) № 1467/1997, не е изпълнен.